

ВПЛИВ ПРОГРЕСИВНИХ ІДЕЙ В. СУХОМЛИНСЬКОГО НА ПРИНЦИПИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Анотація. Деякі аспекти науково-педагогічної діяльності В.О. Сухомлинського, що мали значний вплив на сучасний педагогічний прогрес взагалі і, зокрема, на організацію навчального процесу з вивчення іноземних мов, в тому числі в нашому коледжі.

Вступ. Ім'я В.О. Сухомлинського золотими літерами вписане в історію сучасної української педагогічної науки. В працях видатного українського класика педагогіки разом з науковими розробками не менш відомих видатних українських педагогічних геніїв К.Д. Ушинського й А.С. Макаренка натрапляємо на всі «цеглинки» підґрунтя сучасної базової концепції особистісно орієнтованих процесів навчання й виховання.

Спадщина наукової та педагогічної діяльності Сухомлинського різнопланова. Його високогуманна й новаторська концепція педагогічного підходу вибудована на органічному поєднанні народного та наукового досвіду. Ідеї щодо орієнтованості викладача на особистісну модель співпраці з учнями; напрацювання методик організації процесів навчання й виховання з якомога більшим залученням механізмів функціонування особистості учня (мотивацій, цінностей, «я-концепції», суб'єктивного досвіду і т. п.) значно випередили свій час (1).

Виклад основного матеріалу. У сучасній Україні підвищення рівня володіння іноземними мовами є невід'ємним і нагальним завданням, яке стоїть перед українською системою освіти. Процеси, що відбуваються в сучасному світі, спонукають суспільство до соціального замовлення на професійно підготовлених спеціалістів, які володіють вміннями та навичками, достатніми для вільної комунікації та обміну інформацією у фаховій та загальнокультурній сферах (2). Методи викладання англійської мови мають забезпечити адекватну професійну мовленнєву поведінку випускника навчального закладу, що відповідає сучасним вимогам міжнародного ринку праці.

Тим не менше, треба визнати, що рівень володіння іноземною мовою випускниками українських вищих навчальних закладів лишається невисоким. Відповідно до досліджень з різних джерел, основними причинами невідповідності іншомовного комунікативного рівня є:

- недостатній рівень мовленнєвої підготовки випускників середньої школи, особливо шкіл, розташованих у сільській місцевості;
- рівень мотивації, недостатній для оволодіння іншомовним загальнокультурним та фаховим матеріалом;
- невелика кількість аудиторних годин у навчальному плані, відведених, згідно з навчальною програмою, на вивчення предмету.

Також негативним фактором, що впливає на ефективність навчального процесу в нашому коледжі, є не стільки кількість годин, скільки розпорощення тої самої кількості годин на великий період часу. Якщо в школі учні мають англійську як мінімум двічі на тиждень, а в

багатьох школах – 3-5 разів на тиждень, то в коледжі в кращому випадку 1 раз на тиждень, а на старших (і не тільки) курсах студенти найчастіше зустрічаються з викладачем раз на два тижні, а з врахуванням незапланованих факторів (як-то медогляд, державні та релігійні свята тощо) іноді перерва між аудиторними заняттями може сягати місяця. Подібні обставини не можуть стимулювати студентів до серйозного ставлення до предмету й позначаються на успішності навіть найбільш вмотивованих студентів.

З власного досвіду роботи в нашому коледжі можемо додати такі причини зниження мотивації до вивчення іноземної мови: наявність в одній навчальній групі студентів з дуже різним рівнем підготовки – від початкового до випускників шкіл з поглибленим вивченням іноземних мов та успадкований зі шкільних років багаторічний негативний досвід у вивченні іноземної мови і, в зв'язку з цим, зневіра у власних силах.

Якщо дію деяких негативних факторів, що впливають на процес опанування іноземної мови, вдається корелювати лише частково, то інші негативні явища допомагає нейтралізувати знайомство з педагогічним досвідом видатних українських педагогічних геніїв, в тому числі В.О. Сухомлинського, а також досягнення сучасної педагогічної думки, наприклад, використання інтерактивних методів навчання.

Більшість наукових праць Сухомлинського присвячена питанням особистісного індивідуального підходу до кожного учня. «Досвідчений педагог дає одному учневі дві, три, а то й чотири задачі на урок, іншому ж – тільки одну. Один одержує складнішу задачу, інший – простішу" [(1) – Т.2. – С.437–438]. Головне, що за такого підходу всі учні просуваються вперед – одні швидше, інші – повільніше»

Саме такий підхід дає можливість знайти форми роботи з групами, в яких студенти мають різний початковий рівень підготовки з іноземної мови. Таке розуміння унікальних особливостей кожного студента допомагає розробити прийоми, щоб кожен студент, незалежно від власного базового рівня, був задіяний в освітньому процесі на занятті. Умовно педагог може поділити академічну групу на 3 підгрупи. В першу призначити студентів з найвищим рівнем базових мовленнєвих компетенцій, в третю – тих, хто найбільше потребує уваги педагога.

Студенти з першої підгрупи з задоволенням можуть виконувати роль помічника вчителя у мініколективі, який для виконання групових завдань спеціально компонується зі студентів з різним рівнем базової підготовки. Він може бути тренером і наставником тих студентів з другої та третьої підгрупи, яких йому призначив викладач. Часто-густо підлітки легше сприймають пояснення однолітка, ніж викладача. Користь очевидна для всіх: усі задіяні в навчальному процесі. Лідер мінігрупи, намагаючись сформулювати та донести знання до одногрупників, повторює та закріплює навчальний матеріал, тоді як інші набувають нових знань та вмінь, підвищуючи власний рівень.

Складність завдань, які мають бути виконані індивідуально, теж можна диференціювати залежно від рівня базової підготовки. Наприклад, прослухавши тест на аудіювання, одні студенти мають знайти на виданому аркуші окремі слова, що вдалося почути та вирізнити з тексту, інші – зрозуміти загальний зміст почутого, треті – переказати почуте власними словами. Або, якщо це диктант, то одні студенти мають записати, наприклад, лише назви продуктів, другі – дати відповіді на запитання, треті – зробити повний письмовий переказ почутого.

Усвідомивши провідну педагогічну ідею Сухомлинського про неповторність кожної дитини та особистісно орієнтоване навчання, можна не тільки будувати заняття з врахуванням

можливостей студентів з різним базовим рівнем підготовки, але й подолати інші негативні чинники, що заважають студентам з ентузіазмом ставитися до занять іноземною мовою. Коли студенти отримують й успішно виконують відповідні до своїх можливостей завдання, зникає зневіра у власних інтелектуальних можливостях і думки про іноземну мову як предмет, що його можуть опанувати лише обрані. Таким чином не тільки полегшується задача опанування певними знаннями та навиками, але й реалізується головне завдання, як вважав Сухомлинський, педагогічно-виховного процесу – збереження й розвиток у молодих людей людської гідності.

Не втрачають з роками своєї актуальності такі вислови видатного педагога-вченого:

– Уміти вимагати і вміти прощати, уміти бачити і не все помічати.

– Не ловіть дітей на незнанні, оцінка – не покарання, оцінка – радість.

– Немає людини, яка в належних умовах, за вмілого виховання не виявила б свого самотнього, неповторного таланту.

– Інтерес до навчання – важливий стимул навчальної діяльності.

Саме створення потужних мотиваційних стимулів вважається одним з найнеобхідніших компонентів організації навчального процесу задля досягнення кінцевої мети – вивчення іноземної мови. Студенти будуть вмотивовані опановувати навчальну програму, якщо відчуватимуть необхідність використання набутих знань та вмінь у повсякденному житті та під час виконання службових обов'язків. І якщо в загальному курсі англійської мови теми

«Everyday English» вже давно напрацьовані і випробувані на поколіннях студентів, то саме необхідність створення додаткових мотиваційних стимулів змушує викладачів нашого коледжу йти непроторними стежками й самотужки розробляти та вдосконалювати такі розмовні теми, як «У перукарні», «Замовлення виїзної фотосесії», «Обговорення фасону та замовлення сукні в ательє», «Обговорення купівлі або оренди будинка». Саме тому ми з студентами відділення «Графічний дизайн» вчимо теми «Як скласти портфоліо» або «Які питання необхідно задати замовнику при обговоренні контракту у дизайн студії – тема «Brief».

Підвищення мотивації або зацікавленості у вивченні предмету можна домогтися не тільки вибором теми заняття, але й беручи до уваги творчий потенціал наших студентів. «Школа радості» – так називався навчальний заклад, який багато років був творчою педагогічною лабораторією В.О. Сухомлинського. Розвинута фантазія, потяг до творчості дарують нам радість та повноту існування. Потяг до творчості – саме це є основним стимулом для тих студентів, що обрали наш коледж задля отримання освіти. Включаючи в план занять

завдання, що потребують творчих зусиль, ми підвищуємо мотивацію студентів, а також використовуємо їхній природний творчий потенціал. Спектр таких завдань дуже широкий:

– зробити серію селфі свого обличчя з різними емоційними виразами та підписати фотографії англійською;

– написати англійською вірш з використанням заданих рим;

– конкурс ілюстрацій до парадоксальних англійських ідіом (наприклад, як розуміти вираз «мати метеликів у шлунку» або «отримати у подарунок білого слона»);

– зробити кросворд;

– зробити словник в малюнках;

– написати та розіграти сценку англійською;

– зняти відеоролик.

Як це працює? Подивімося ролик, відзнятий групою Ф 9-6 під час заняття, присвяченого розмовній практиці з теми «Технічні новинки. Гаджети». Якщо Ви думаєте, що говорити

виразно англійською на камеру легко, то Ви помиляєтесь. На початку всі студенти отримали завдання написати невеличкий інформативний текст про свій власний гаджет (телефон, планшет, ноутбук). Після виправлення граматичних та стилістичних помилок студенти приступили до репетицій своїх виступів на камеру. За задумом, ролик мав відтворити інтерв'ю – соціологічне опитування, якими гаджетами здебільшого користуються студенти нашого коледжу. Нудний процес вивчення текстів напам'ять перетворився на захоплюючі уроки акторської майстерності. Відпрацьовували не стільки знання самого тексту, скільки вимову, наголоси, виразність інтонацій, темп мовлення, вміння триматися перед камерою. Участь у процесі брала вся група. Хтось дбав про освітлення або зовнішній вигляд «акторів», хтось був суфлером, хтось займався обробкою та монтажем відзнятого матеріалу. Задоволення та новий досвід отримали всі, в тому числі я як педагог. Чи варто говорити, що головна мета заняття – засвоєння та практичне використання нових лексичних одиниць – була досягнута а блискавично.

В.О. Сухомлинський стверджував, що «... патріотичне виховання доцільно здійснювати на загальнолюдських та національних цінностях, серед яких провідними є: любов до рідної землі, народу й Батьківщини, любов до найбільш рідних людей, членів сім'ї та родини, любов до рідної мови, шанобливе й бережливе ставлення до історії та культури українського народу, праця на благо свого народу й батьківщини» [т.4, стор. 256].

Концепція викладання іноземної мови повністю відповідають вищенаведеним тезам, тому що без любові до власної Батьківщини, мови, до своїх традицій, до свого народу неможливо виховати щирю любов та повагу до традицій та культурних надбань народів інших країн.

Висновки. У своєму виступі я торкнулася лише деяких аспектів науково-педагогічної діяльності В.О Сухомлинського, що мали вплив на сучасний педагогічний прогрес взагалі і, зокрема, на організацію навчального процесу з вивчення іноземних мов.

Свій виступ мені б хотілося завершити цитатами з творчого Сухомлинського, які, на мою думку, є квінтесенцією всього його педагогічного досвіду:

«Слово – найтонший дотик до серця; воно може стати і ніжною запашною квіткою, і живою водою, що повертає віру в добро, і гострим ножем, і розпеченим залізом, і брудом... Мудре і добре слово дає радість, нерозумне і зле, необдумане і нетактовне – приносить біду. Словом можна вбити й оживити, поранити і вилікувати, посіяти тривогу й безнадію і одухотворити, розсіяти сумнів і засмутити, викликати посмішку і сльози, породити віру в людину і посіяти зневіру, надихнути на працю і скувати сили душі...»

«У наших школах не повинно бути нещасливих дітей, душу яких гнітить думка, що вони ні на що не здібні. Успіх у навчанні – єдине джерело внутрішніх сил дитини, які породжують енергію для переборення труднощів, бажання вчитися».

Дуже хотілося би, щоб наш коледж, як і школа В.О. Сухомлинського, теж був школою радості та натхнення для наших чудових студентів.

Література.

1. Сухомлинський В. О. Вибрані твори: У 5-ти т. — К., 1976-1978.
2. Асоянц П.Г. Проблеми навчання іноземної мови фахівців немовних спеціальностей в умовах інформатизації освіти. Психолого-педагогічні науки. – 2014. – № 1 стор.7–13.
3. Zoltan Dornyei. Motivational strategies in the language classroom – Cambridge University Press 2001